

”Jag kände direkt att jag hamnat rätt”

Marian Niskala

Volym 1 Nummer 2 2024

Publicerad online: 24 sept 2024.

[Skicka in din artikel till denna tidskrift](#)

“Jag kände direkt att jag hamnat rätt”

Catja Tonberg (f. 1983) är nyutexaminerad konstnär från HDK/Valand och aktuell med utställningen “Växtvärk / Growing Pains” på Bror Hjorths Hus i Uppsala. Utställningen är en del av det teckningsstipendium som hon tilldelats genom Bror Hjorthföreningen. Tonberg har tidigare arbetat inom skolan och som journalist innan hon slog in på konstens bana.

Du arbetade som journalist innan du slog in på konstens bana, hur hamnade du i konsten?

Ja, det är ju lite lustigt faktiskt. Jag har alltid älskat estetiska ämnen och känt en pepp för det och ett engagemang, men jag har inte tillåtit mig själv att göra det. Jag började med roller derby under perioden som jag arbetade som journalist, och då brann jag väldigt mycket för den sporten. Det var väldigt roligt

och det var för och av kvinnor och transpersoner, så det var en väldigt häftig miljö att vara i. Jag älskade det. Vi nådde långt i vårt spel och vi klättrade väldigt högt i världsrankingen under den perioden. Sen så åkte vi till USA och spelade matcher. Det var en jättekul period liksom, och då kände jag att journalistiken liksom inte kunde tävla med det. Jag kände att roller derby hade mitt största engagemang och jag jobbade inom skolan och märkte att jag trivdes väldigt bra där. Men när jag skulle utbilda mig så stod jag och valde mellan lärare och socionom men jag kände liksom inte det där: “Nu kör vi!” Utan det bara: “Nu gör vi det, det är en bra utbildning att ha.” Och så kände jag: “Jaha, men du tänder ju inte till riktigt på det här, vad beror det på?” Då var det som att jag insåg att om jag aldrig gör någonting av det kreativa, om jag aldrig skulle ha utforskat det och jag hade dött så hade jag

faktiskt ångrat det. Det känns ändå som en stor del av mig, så då började jag läsa konst. Då bestämde jag att jag ville testa, jag tar ett år på folkis. Men första dagen på folkis så kände jag att det här kommer inte att vara att jag bara kör ett år. Jag vill jobba här i framtiden. Jag kände direkt att jag hamnat rätt.

Upplever du att din journalistiska bakgrund kommer in i konstnärskapet? På vilket sätt?

Ja, det tycker jag. Min konstnärliga praktik är researchbaserad och det är hela grunden i journalistik. Det finns ett berättande som jag alltid har tyckt om att hålla på med. Nu har jag möjlighet att göra det i estetiska uttryck. Jag gillar att göra film och videoverk, intervju och prata med folk, att be om andras medverkan i verken. Så jag tycker absolut att det finns kopplingar. Det roliga med konsten är att man inte måste förhålla sig korrekt till saker. Inom journalistiken finns det regler för vad som är god journalistik och inte, man förhåller sig mycket till etiska riktlinjer, även i konsten. Vad är okej? Vad är inte okej? Hur kan man närma sig olika ämnen och så. Men jag kan tillåta humorn mer i detta [konsten].

I den aktuella utställningen på Bror Hjorths Hus har Catja Tonberg ritat monumentala kolteckningar direkt på väggen. Motiven är växter hämtade ur den Nordiska floran. Gemensamt för växterna är att namnen på olika sätt bär konnotationer till det kvinnliga.

Du har sagt att du genom din konst hittat "Subtila sätt att prata om det som är viktigt för mig", och i din utställning möts besökaren av den överdimensionerade naturen, vad är det

du vill lyfta fram i utställningen?

Jag vill hitta nya sätt att umgås med de här namnen, de här feminiserade växtnamnen. Och genom att göra det så tänker jag att jag pekar på, funderar kring och ifrågasätter hur vi pratar om binära begrepp som förutsätter motsatser eller att saker måste vara i motsats till varandra. Det finns så mycket förväntningar på levande varelser och icke levande varelser - till exempel stormar, som jag också kollar på. Det finns andra naturfenomen, det finns så mycket i vår värld som vi vill kategorisera och köna. Jag tycker inte alltid att det är något som behöver vara något fel. Det kanske inte alltid är könandet som är problemet, men att det liksom är någon sorts förväntan på vad man får vara och inte vara, som jag tycker är fint att utmana sig själv kring. Varför är det här så viktigt för oss?

Som normer?

Ja precis, varför är de så viktiga? Jag förstår ju att det kan finnas sköna grejer i det också, att få kategorisera och att få vara kategorisk med saker. Jag känner inte att det alltid stämmer med människor, med mig själv och med andra. Så jag ser att vi har svårt att känna att vi passar in helt i den rollen så varför finns då den rollen om vi inte får plats i den?

Du har även sagt att "tematiken och ämnet är mer avgörande än tekniken" i din konst, skulle du kunna utveckla vad det innebär i ditt konstnärskap?

Det kan till exempel vara att jag upplever så mycket lager i växterna. För min slututställning på Valand, då visste jag, att när jag hade jobbat med lager, hade jag insett att det finns lager i de här orden som vi lägger på varandra eller på växterna. Jag har till exempel

tänkt: "Okej, hur kan jag jobba med lager? Vad är logiskt eller vad vore ett kul sätt att närma sig det?" Och då jobbade jag till exempel med projektion, alltså två diabilidsprojektorer som stod riktade mot varandra. De projicerade bilder på en fiberduk. Den ena hade bilder på växterna, de här feminiserade växterna, och den andra bilder på min familj. De två projektionerna möttes på duken och skapade en tredje bild. En tanke föder ett utförande. Jag har läst Audre Lorde som skriver "The master's tools will never dismantle the master's house." Det fick mig att fundera över vad som är 'the master's tool'? Det kanske är kategoriserandet och namngivandet? Det kan vara Linné och grabbarnas metod. Hur kan jag göra tvärsom då? Och då kanske det är att ta bort namnet, så när jag har tecknat har jag bara låtit blomman hänga med ut ur Nordiska Floran ut på väggen, in i rummet, bli stor som

oss eller större och verkligen få ta plats med sina kroppar. Växtkropparna får ta plats med de andra kropparna [besökarna] som kommer in och äntrar rummet. Då har det varit ett sätt att ta ut växten, lämna blomnamnet i boken, och låta idén styra utförandet. Att umgås med växterna kändes viktigt. När man tecknar så ser man dem väldigt tydligt och man måste ta del av exakt hur den ser ut, vad den har för visuella egenskaper, känsla eller essens.

Den konst du visar i utställningen präglas starkt av genusteori och queerteori, och särskilt begreppet "Queering". Vad betyder teorin och begreppet queering för dig och din konst?

Jag har tänkt på det. Jag har först funderat kring Judith Butler som pratar om kön som någonting vi gör, inte någonting som vi är.

Det är någonting vi gör och utför, och då har jag tänkt: okej, men vad är då att queera någonting? För jag känner att jag känner mig som en queerperson, vad är då att göra queert? Det är ett sätt att förhålla sig till världen eller det som är, men det är någonting som skiftar. Sara Ahmed pratar till exempel om 'queer moments' som ett tillfälle när världen uppfattas som sned, eller lite lutande. Jag har tänkt att jag vill skapa sådana skiften, något som skiftar, något som inte är precis som status quo, så som man förväntar sig eller så som det brukar vara. På så vis har jag tänkt att det har varit viktigt med queering som konstnärlig metod.

Jag tänker på din utställning lite som ett förstoringsglas som ramar in och belyser saker.

Ja men exakt. Jag hade någon lärare ganska tidigt som sa så här:

“Den blicken du har på världen är ju din, alltså det är ju ingen annan som har exakt samma syn på världen eller samma blick.”
Genom konsten kan vi dela den, många av oss. Vi har ju alla olika sätt att se på [saker].
Då är det kul att det är som någon sorts inzoomning. Det blir också det här vetenskapliga sättet att tänka kring saker. Man kan hitta allt som man letar efter. Det är det här som jag har börjat leta efter. Jag hittade några växter och sedan byggde jag upp en massa av det.

Konstnärsbiografi

Catja Tonberg (f. 1983)

Uppväxt i Trollhättan, rötter i Österbotten, Finland

Utbildning:

Förberedande utbildning Munka

Ljungby Folkhögskola

Kandidatexamen i konst vid Umeå konstskola

Masterexamen i konst vid HDK/Valand

Arbetar med video, projektion och installation

Text: Marian Niskala

Bild: Sandra Nordin